

คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี

นายรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเวชศาสตร์ชุมชน ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-269-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

QUALITY OF LIFE OF REGISTERED NURSES
IN MINISTRY OF PUBLIC HEALTH, SARABURI PROVINCE

Mr. Worawit Chaipornjareansri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Community Medicine
Department of Preventive and Social Medicine

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-332-269-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์

คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข
ในจังหวัดสระบุรี

โดย

นายวรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี

ภาควิชา

เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม

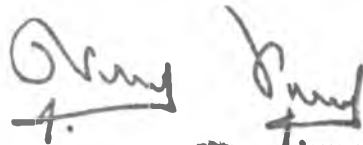
อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์นายแพทย์วรวิทย์ ทัดดากร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์พรชัย สิริศรีธัญกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติ ให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

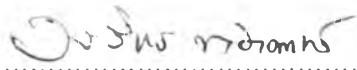
(ศาสตราจารย์นายแพทย์สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

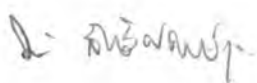
..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์บดินทร์ ฐนะมัน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์นายแพทย์วรวิทย์ ทัดดากร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์พรชัย สิริศรีธัญกุล)

..... กรรมการ

(อาจารย์กิติกร มีทรัพย์)

รววิทย์ ชัยพรเจริญศรี : คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี (Quality of Life of Registered Nurses in Ministry of Public Health, Saraburi Province) อ.ที่ปรึกษา : รศ.นพ.รววิทย์ ทัดตากร , อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.นพ.พรชัย สิริศรีรัมย์กุล, 93 หน้า. ISBN 974-332-269-8

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตระหว่างกลุ่มพยาบาลวิชาชีพที่ทำงานด้านการปฏิบัติการและด้านการบริหาร เก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม 2541 ถึง กุมภาพันธ์ 2542 โดยส่งแบบสอบถามจำนวน 347 ฉบับไปยังสถานบริการสาธารณสุข 14 แห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาข้อมูลร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, Mann-Whitney test และ Kruskal-Wallis test

ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 302ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87 (302/347) ผลจากแบบสอบถามพบว่า พยาบาลวิชาชีพเป็นพยาบาลด้านปฏิบัติการ ร้อยละ 68.6, เพศหญิง ร้อยละ 97.7, อายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 57.9, มีอายุงาน 11-15 ปี ร้อยละ 40.8, ตำแหน่งงานระดับ 5-6 ร้อยละ 48.7, ออกกำลังกาย 1-3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 45.7 ระดับคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของพยาบาลวิชาชีพด้านบริหารและด้านปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.6 และ 65.7 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีผลต่อระดับคะแนนคุณภาพชีวิต โดยรวมของพยาบาลวิชาชีพ คือ ลักษณะงาน, อายุ, อายุงาน, ระดับการศึกษา, ตำแหน่งงาน, รายได้, ประเภทของอุบัติเหตุ, ระยะเวลาการนอนหลับพักผ่อน และระยะเวลาการออกกำลังกายทำให้คุณภาพชีวิตของพยาบาลวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<0.05) พบว่าพยาบาลวิชาชีพด้านบริหารมีคะแนนคุณภาพชีวิตที่สูงกว่าพยาบาลวิชาชีพด้านปฏิบัติการ

การศึกษานี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพที่มีระดับคะแนนต่ำ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพที่มีระดับคะแนนปานกลางหรือสูงได้ และสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตบุคลากรสาธารณสุข ในสถานบริการสาธารณสุขอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

ภาควิชา เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม
สาขาวิชา เวชศาสตร์ชุมชน
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4075244330 : MAJOR COMMUNITY MEDICINE
KEY WORD: QUALITY OF LIFE / REGISTERED NURSES / MINISTRY OF PUBLIC HEALTH
WORAWIT CHAIPORNJAREANSRI : QUALITY OF LIFE OF REGISTERED NURSES
IN MINISTRY OF PUBLIC HEALTH,SARABURI PROVINCE. THESIS ADVISOR :
ASSO.PROF.VORAVIT TATTAKORN,MD. THESIS COADVISOR :
ASSIST.PROF.PORNCHAI SITHISARANKUL,MD, MPH, DrPH. 93 pp.
ISBN 974-332-269-8

The purposes of this study were to examine the quality of life of registered nurses in the Ministry of Public Health, Saraburi province, and factors related to their quality of life, and to compare the quality of life between administering registered nurses and operating registered nurses. The study was conducted during August 1998 and February 1999 by sending 347 self administered questionnaires to registered nurses all 14 governmental health service units in Saraburi Province. Percentage, mean, standard deviation, Mann-Whitney U test, and Kruskal-Wallis test were used for statistical analyses.

The response rate was 87% (302/347). It was found that 68.6% of registered nurses were the operating nurses,97.7% were female,57.9% were between 30-39 years old, 40.8% were employed for 11-15 years, 48.7% were of position 5-6, and 45.7% exercised 1-3 times per week. The quality of life scores of administering and operating nurses were moderate,51.6% and 65.7% respectively. Factors affecting the quality of life scores of registered nurses were job characteristics, age, duration of employment, educational background, position, salary, accident experience, duration of sleep and frequency of exercise ($p<0.05$). We found that administering registered nurses had higher quality of life scores than operating nurses.

The study may be used as a guideline to improve quality of life of registered nurses with low scores and to promote quality of life of registered nurses with moderate to high scores. It may also be useful to promote quality of life of other health professionals in similar settings.

ภาควิชา.....เวชศาสตร์ป้องกันและสังคม.....
สาขาวิชา.....เวชศาสตร์ชุมชน.....
ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลง ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์นายแพทย์ วรวิทย์ ทัดดากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์นายแพทย์พรชัย สิริศรีศรัณย์กุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม, รองศาสตราจารย์นายแพทย์บดินทร์ ษะมัน และอาจารย์กิติกร มีทรัพย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และชี้แนะข้อบกพร่องต่างๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำในการทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณสถานบริการสาธารณสุข ทั้ง 14 แห่ง และผู้ประสานงานในพื้นที่ในการศึกษา วิจัยครั้งนี้ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ผู้ประสานงานที่ได้รวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบข้อมูล จนทำให้งานวิจัยนี้บรรลุเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณคุณสุชาดา ชัยพรเจริญศรี ที่ได้ให้กำลังใจโดยตลอดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ พี่ชาย พี่สาว เพื่อนๆ และทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงที่มีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจผู้วิจัย ให้สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

วรวิทย์ ชัยพรเจริญศรี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	น
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ผลหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
คำแปร	5
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
ข้อจำกัดในการวิจัย	6
ปัญหาด้านจริยธรรม	6
นิยามเชิงปฏิบัติการ	6
2. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
บทบาทของพยาบาลวิชาชีพ	8
ความหมายของคุณภาพชีวิต	9
องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต	11
องค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต	13
การประเมินคุณภาพชีวิต	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
กรอบแนวคิดในการวิจัย	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	24
รูปแบบการวิจัย	24
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	24
ระยะเวลาดำเนินการวิจัย	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	27
การรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	31
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	35
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	42
ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆ กับคุณภาพชีวิต	45
5. สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
สรุปผลการศึกษา	59
อภิปรายผลการศึกษา	
ข้อเสนอแนะ	68
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	69
รายการอ้างอิง	71
ภาคผนวก	75
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
ภาคผนวก ข การทดสอบเงื่อนไขการแจกแจงโค้งปกติ	88
ประวัติผู้วิจัย	93

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1 แสดงจำนวนและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา จำแนกตามแหล่ง สถานบริการสาธารณสุข	33
4-2 แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามลักษณะงาน เพศ อายุ (n = 302)	35
4-3 แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามสถานภาพสมรส การศึกษา และ อายุงาน (n = 302) ..	36
4-4 แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามลักษณะตำแหน่งงาน ตำแหน่งทางการบริหาร รายได้ และรายได้ของครอบครัว (n = 302)	37
4-5 แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามการทำงานพิเศษ (n = 302)	38
4-6 แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามโรคประจำตัว การเดินทางมาทำงาน การนอนหลับ พักผ่อน และการออกกำลังกาย (n = 302)	39
4-7 แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามลักษณะการพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไปเที่ยวต่าง หรือ ต่างประเทศ และลักษณะของการเดินทาง (n = 302)	40
4-8 แสดงจำนวนและร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ใน จังหวัดสระบุรี จำแนกตามประเภทของอุบัติเหตุ (n = 302)	41
4-9 แสดงจำนวนและร้อยละของคุณภาพชีวิตพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวง สาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี จำแนกตามลักษณะคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ และ คุณภาพชีวิตโดยรวม (n=302)	43

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4-10	แสดง p-value ความแตกต่างด้านสถานที่ปฏิบัติงาน และปัจจัยส่วนบุคคล ของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี กับคุณภาพชีวิตด้านความพอใจในวิชาชีพ, การบริหารจัดการในสถานที่ปฏิบัติงาน, ชีวิตส่วนตัว, ชีวิตครอบครัว, ชีวิตสังคม, อึดม โนทส์น และศักยภาพของร่างกาย	46
4-11	แสดง p-value ความแตกต่างด้านสถานที่ปฏิบัติงาน และปัจจัยส่วนบุคคล ของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี กับคุณภาพชีวิตด้านการปฏิบัติงาน, ด้านวิชาการ, งานบริการ, งานบริหาร และคุณภาพชีวิตโดยรวม	48
4-12	แสดง p-value ความแตกต่างด้านปัจจัยแวดล้อม และปัจจัยภายนอก ของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี กับคุณภาพชีวิตด้านความพอใจในวิชาชีพ, การบริหารจัดการในสถานที่ปฏิบัติงาน, ชีวิตส่วนตัว, ชีวิตครอบครัว, ชีวิตสังคม, อึดม โนทส์น และศักยภาพของร่างกาย	50
4-13	แสดง p-value ความแตกต่างด้านปัจจัยแวดล้อม และปัจจัยภายนอก ของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี กับคุณภาพชีวิตด้านการปฏิบัติงาน, ด้านวิชาการ, งานบริการ, งานบริหาร และคุณภาพชีวิตโดยรวม	52
4-14	แสดงค่า Mean Rank และ p-value ความแตกต่างลักษณะงานของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี กับคุณภาพชีวิตในมิติต่างๆ	54
4-15	แสดงค่า Mean Rank และ p-value ความแตกต่างของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวม ของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี (n=92)	56
ผ-1	แสดงการแจกแจงเป็นไค้งปกติของปัจจัยต่างๆ กับคะแนนคุณภาพชีวิตโดยรวมของพยาบาลวิชาชีพ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในจังหวัดสระบุรี	89

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1	24

แผนภูมิแสดงการเลือกตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย